

DOI: <https://doi.org/10.54937/ssf.2024.23.5.35-51>

## **Analýza rodičovskej výchovy a pôsobenie inštitucionálnych zariadení v ranom veku dieťaťa**

### **Analysis of Parental Education and the Impact of Institutional Settings in Early Childhood**

Zuzana Geršicová, Beáta Mačová, Martina Masáriková

#### **Abstract**

In the evolution of humanity, with each new generation, children with a different level of consciousness come into this world. Due to the influence of historical events, modernization and the use of modern technologies, we are witnessing the flourishing of generational inequalities in which the educational methods of parents are differentiated. The changes of contemporary times are also markedly reflected in the diverse forms of family upbringing. In this paper, we present aspects of parental parenting, but also the impact of early childhood education and upbringing in institutional settings such as day nurseries or maternity centres. We will try to re/reconstruct the image of family education of contemporary parents, living in a globalized (European) society, which, moreover, is subject to transformational changes. Contemporary family education should actively and adequately participate in the upbringing and education of their children from an early age as an important indicator of the formation of the child's personality in the future. Therefore, we also focus on the importance of activating the relationship between the family and the maternity centers, education by means of nurseries, increasing the communication channels between them and finding out the level of psychological satisfaction of families with the educational services provided to the child. The aim of our study is to highlight and analyze the impact of parental education and the action of institutional facilities on the child's personality at an early age. Throughout the thesis, we have compiled scholarly sources, research findings from the Web of Science database, as well as exploratory analyses on the most widely used Slovak platforms and discussion forums in the period 2018 - 2023. The article was written within the project VEGA 1/0484/21 Transformations of Family Education and Parenting Education in Slovakia.

**Keywords:** Family education. Early childhood. Nurseries. Kindergartens. Discussion forums.

## Úvod

Podnecujúce rodinné prostredie a rodičovská výchova je pre dieťa základným vzorcom kvalitného predpokladu pre rozvoj zdravého vývinu po psychickej a somatickej stránke osobnosti dieťaťa už od útleho veku. Prioritné postavenie na výchovu má samotný štýl rodičov, kultúra, náboženstvo, hodnoty, či tradície v akom je dieťa vychovávané. Podľa mnohých autorov poukazujeme na dôležitosť spoločných činností medzi rodičmi a deťmi už od raného veku, kedy sa deti učia predovšetkým pozorovaním správania rodičov, myslenia neskôr hodnotového rámca, či osobitnej rodinnej kultúry. Podľa Gillnerovej (2009), možno poukázať, že v priebehu rozvoja rodiny v čase sa podoba výchovy môže meniť alebo rozvíjať. Závisí to hlavne od osobnosti rodičov a detí.

V mnohých rodinách si rodičia dopomáhajú aktivitami, sociálnymi médiami, či priamo realizovanými kurzami pre rodičov a deti cez mnohé inštitucionálne zariadenia, materské centrá, či umiestnením dieťaťa na daný čas do detských jasíel'. Práve takéto zariadenia môžu rodičom pomôcť vo výchovnom pôsobení a rozvoji dieťa po kognitívnej, psychomotorickej a sociálno-emocionálnej oblasti. V tejto prehľadovej štúdií sa pokúsime o predloženie prínosov a rizík daných rodičovských pôsobení na rozvoj osobnosti dieťaťa v ranom veku.

## 1 Raný vek

Obdobie raného veku je práve významnou etapou, v ktorej dokážeme u dieťaťa prostredníctvom učenia, podnecujúceho prostredia a adekvátnych podnetov prebudit' jeho predpoklady, ktoré významným spôsobom môžu ovplyvniť jeho ďalší vývin. Prostredníctvom vhodných a primeraných podnetov z vonkajšieho prostredia dochádza u dieťaťa k observačnému učeniu formou vlastných skúseností, ktoré pozitívne vplyvajú na jeho komplexný rozvoj a súbežne ho intuitívne podnecujú do ďalších činností, v ktorých získa nové skúsenosti, poznatky, spôsobilosti, hodnoty a pod. Pritom vnútorné procesy zrenia by mali byť v rovnováhe (Masáriková, 2021). Aj keď uplynulo veľa času, dodnes sa mnohí odborníci zhodujú v názore, že dieťa by malo svoje prvé roky života stráviť v osobnej starostlivosti svojich rodičov, ktorí mu poskytujú láskyplný vzťah ovplyvňujúci kvalitu vzťahovej väzby pre jeho ďalší zdravý psychologický vývin a príliš skoré odlúčenie môže mať aj negatívny dôsledok (Belsky – Pluess, 2013). Významnosťou dôležitosti vzťahu medzi dieťaťom a matkou z hľadiska sociálneho, emocionálneho a kognitívneho vývinu sa zaoberal aj významný anglický psychiater a psychoanalytik John Bowlby, ktorý v polovici 20. storočia realizoval klinické pozorovania detí s cieľom odhaliť psychologické a patopsychologické dôsledky straty matky v rannom detstve. Na základe svojich zistení z pozorovania koncipoval teóriu vzťahovej väzby, tzv. „attachment theory“, ktorá predpokladá, že každé dieťa už od narodenia je geneticky vybavené, aby hľadalo osobu, ktorá mu môže

zabezpečiť ochranu a bezpečie. Bowlby prijal evolučný prístup, ktorým obhajoval ideu, že každý novorodenec spolu s jeho matkou disponujú špeciálnymi génmi, aby spoločne vytvárali silnú emocionálnu väzbu, čiže podľa tohto prístupu je vytvorenie materskej pripútanosti geneticky naprogramované (Birsch, 2011). Pozitívne citové väzby sú kľúčovým faktorom pri komplexnom dozrievaní vnútorných štruktúr dieťaťa a práve znalosť „attachment“ teórie ponúka možnosť nahliadnúť pod povrch správania detí, porozumieť vzťahovým vzorcom a pochopiť tak, že ak chceme niečo nové deti naučiť, v prvom rade sa musia cítiť bezpečne, aby dokázali zvládnuť chvíle strachu, bezmocnosti a frustrácie z toho, že niečo nevedia. Nevystavovať ho strachu a úzkosti, pretože dieťa sa môže následne vedome vyhýbať situáciám, ktoré v ňom môžu vyvolať strach a nebude sa zameriavať na dosahovanie pozitívnych výsledkov v rôznych činnostiach. Rozmanité skúsenosti, ktorú dieťa zažíva v rodinnom prostredí mu umožňuje zažiť pocit identity, zvedavosti a uznania, ktoré sú silným motivačným faktorom. Je nevyhnutné, aby rodič poskytol podnecujúce prostredie, ktoré umožní nové spôsobilosti získať vlastnou sebarealizáciou, zažiť úspech a ako reakciu na vlastné konanie zažiť pochvalu, ktorá by mala byť v prevahe nad negatívnym hodnotením (Masáriková, 2021).

## 2 Rodinné prostredie

Pod vplyvom globalizácie sa postupne a nezadržateľne menia aj prejavy dlhodobo zakódovaných spôsobov správania a komunikácie v rodine či komunite, čoho výsledkom je celý rad vzťahových a medzigeneračných problémov, tenzií prítomných v dnešných rodinách.

Sociálno-kultúrne prostredie rodiny predstavuje dôležitý determinant vzdelávania, vzdelávacej dráhy a profesijnej dráhy, nakoľko prostredníctvom sociálneho a medzigeneračného učenia si dieťa osvojuje určité sociálne role, postoje, rozhodovacie stratégie, spôsoby správania a konania. Z hľadiska vytvárania širších sociálnych vzťahov a formovania sociálnych rolí považuje Matúšová (2019) medzigeneračné učenie za významný nástroj.

Všeobecne vzťahy v spoločnosti, i v mnohých rodinách nie sú vždy ideálne, avšak atmosféra rodinného prostredia musí byť sofistikovane premyslená, pretože sa v nej kreujú základy ostatných budúcich vzťahov dieťaťa. Súčasná rodina nepotrebuje patentovať nové výchovné role otca a matky. Skôr potrebuje reštart, sanáciu, podporu a inováciu so zameraním na prirodzenosť.

## 3 Rodičovská výchova

Každý rodič sa stáva pre svoje dieťa prvým a najvplyvnejším učiteľom v živote. Ak má vychovávať samostatného a zodpovedného jedinca, musí získať isté vedomosti, súbor zručností ako dieťa komplexne rozvíjať, rozoznávať, kde postaviť značku STOP, resp. dieťaťu položiť hranice svojho konania

a správania. Veľakrát rodičia pri výchove využívajú metódu pokus – omyl, pretože naša spoločnosť neposkytuje systematickú pomoc, či podporu v oblasti výchovy detí. Absentuje plnohodnotná výchova k manželstvu a rodičovstvu na školách, predmanželská príprava, programy či kurzy systematického vzdelávania pre budovanie kvalitných vzťahov. A tak si väčšina rodičov vlastne ani neuvedomuje, že rodičom – vychovávateľom sa automaticky nerodíme, ale stávame sa nim postupným učením a vzdelávaním. Rozoznaním akútnej potreby podporiť rodičovskú výchovu vznikla myšlienka efektívneho rodičovstva.

Efektívne rodičovstvo znamená nový, účinnejší prístup, ktorý:

- pomáha porozumieť správaniu detí a aktívne ho ovplyvňovať;
- mení zaužívané reakcie rodičov;
- podporuje pozitívne správanie a predchádza problémom;
- vedie deti k zodpovednosti, samostatnosti a spolupráci;
- rozvíja detskú sebadôveru a pocit vlastnej hodnoty;
- pretvára domov na zázemie podpory, porozumenia a lásky (Vagáčová, 2023).

### 3.1 Súčasný trendy v rodičovskej výchove

O nových trendoch v rodičovskej výchove, ktorá rešpektuje osobnosť dieťaťa, uplatňuje humanistické prístupy sa dozvedáme od viacerých autorov už mnoho rokov, napríklad Gordona, 1995 opisuje sústavu námetov a povzbudení pre rodičov, ktorí sa cítia byť v pozícii zlyhávajúcich vychovávateľov. Je potešiteľné, že aj na Slovensku je k dispozícii množstvo odbornej literatúry, ktorá ponúka rôzne námety na uplatnenie už vyskúšaných inovačných metód výchovy. Štúdium literatúry je veľmi potrebné a dôležité, ale na druhej strane časovo náročné a namáhavé. Prirodzenou súčasťou života dnešnej rodiny sa stali médiá a ich presah do každodenných aktivít zanecháva na rodinách svoje stopy. Svojim teritoriálnym zameraním sú tým hlavným zdrojom informácií pre rodičov súčasnej doby, avšak nie všetky mediálne obsahy na rôznych webových stránkach, diskusných fórach napomáhajú k optimálnemu rozvoju vzdelávania rodičia v kontexte rodičovskej výchovy.

Jednou z možných ciest podpory rodičovstva sú rôzne kurzy, kde sa rodičia učia praktickým postupom a zručnostiam komunikácie, či riešeniu konfliktov s dieťaťom, odhaľujú základné postoje prístupu k dieťaťu, či námety ako adekvátne spolupracovať s dieťaťom a učiť ho postupne preberať na seba zodpovednosť.

V roku 2006 bola spustená kampaň pod názvom *Ako chceme vychovávať naše deti*, ktorá prinášala portfólio rozmachu ukážok praktického rodičovstva. Taktiež začali vznikať Akadémie praktického rodičovstva a po medzinárodnej konferencii v roku 2009 a nadnárodných stretnutiach vznikla Únia materských centier, ktorá stavia už viac ako 15 rokov na oblasť vzdelávania rodičov, poskytujúce rôzne druhy a formy vzdelávania pre rodičov zamerané na **rozvoj**

**rodičovských kompetencií a zručností.** Medzi oblasti rodičovského vzdelávania v Akademiách praktického rodičovstva patria aktivity ako:

- Výchova detí – rodičovské zručnosti, riešenie problémových situácií vo výchove a iné.
- Zdravie a starostlivosť o dieťa – zdravá výživa, očkovanie, prvá pomoc, detské choroby a iné.
- Predpôrodná príprava – psychoprofylaxia, cvičenie pre tehotné, starostlivosť o novorodenca.
- Podpora dojčenia – výživa a životný štýl dojčiacej matky, podporné skupiny, poradenstvo v dojení a iné.
- Stimulácia a rozvoj schopností a zručností dieťaťa – masáže dojčiat, rozvoj komunikačných zručností, nosenie a manipulácia s bábätkom, znakovanie batoliat, rozvoj dieťaťa v oblasti telesnej, rozumovej a emočnej.
- Podporné preventívne skupiny pre špecifické kategórie rodičov ako náhradní rodičia, rodičia dvojčičiek, rodičia detí s chronickým ochorením, postihnutím, sociálne alebo kultúrne marginalizovaných rodín (Únia materských centier, 2023).

Je potrebné uviesť podľa mnohých štúdií aj vplyv vzdelávania a výchovy detí v ranom veku možnosťou detských jasí. Je preukázané podľa Baumeistera et al. (2014), že vzdelávanie v ranom detstve výrazne napomáha dieťaťu nielen v kognitívnom, emocionálnom, sociálnom, ale aj osobnostnom meradle. Následne však etablujú tvrdenie, že nezastupiteľné miesto má práve rodinné prostredie a výchova na adekvátnom rozvoji osobnosti dieťaťa. Detské jasle v priaznivých podmienkach sú len doplnkom výchovy. Výskumná štúdia bola však realizovaná u detí zo sociálne znevýhodneného prostredia, kde sa ďalším skúmaním preukázalo, že deti edukované v detských jasliach dosahovali priaznivejšie výsledky v ďalšom štúdiu na základnej a strednej škole oproti deťom, ktoré boli z nepriaznivých rodinných podmienok.

Predpokladáme, že poskytovanie vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve môže mať dlhodobý pozitívny vplyv na vzdelávanie a rozvoj detí. Kľúčovou črtou pri podpore vzdelávacích výsledkov je posilnenie zapojenia rodičov a vzdelanostná úroveň rodičov participujúca na výchove detí (Jansen – Vanderbroeck, 2018).

#### **4 Metodológia výskumu**

Cieľom našej prieskumnej štúdie bolo analyzovať rodinnú výchovu v ranom detstve okrem rodinného prostredia aj vplyvom inštitucionalizovaných zariadení. Na základe prehľadu v kvalitatívnych metódach sme využili Systematic Literature Review (systematický prehľad literatúry), konkrétne Rapid Review (rýchly prehľad), ktorý využíva v krátkom časovom rámci iba obmedzený počet zdrojov, možností limitácie vyhľadávania a syntézou založenou na deskriptívnom zhrnutí výsledkov a kategorizácii dát (Khangura, et al., 2012).

Považujeme za potrebné poukázať, že hlavným zámerom metódy Rapid Review je posúdenie dostupných zdrojov zaoberajúcou sa danou problematikou a poskytnúť kritické zhodnotenie ako aj zrealizovanie komplexného prehľadu. Zber dát sme realizovali na základe kľúčových slov súběžne v databáze odborných článkov cez Web of Science. Selekcija datasetu odborných článkov na základe nami vybranými kritériami nám zabezpečila, že neboli vynechané žiadne odborné články v akademickej sfére. Následne sme tieto konečné výsledky z databáz porovnali s výsledkami medzi najviac používanými platformami medzi slovenskými rodičmi, a to Modrý koník a Naj mama.

Prvotne prebehlo vyhľadávanie prostredníctvom kľúčových slov v internetových databázach akademických článkov, ktoré bolo realizované na základe Boolovej logiky. Ide o systém symbolov a slov, ktoré možno použiť v kombinácii s kľúčovými slovami pre efektívnu tvorbu vzorcov vyhľadávania. Tieto vzorce umožňujú uskutočniť konkrétnejšie a sofistikovanejšie vyhľadávanie tým, že sa označí, čo má byť do vyhľadávania zahrnuté a čo má byť z neho vylúčené (Ridley, 2012). Výber kľúčových slov je tiež postavený na základe pred-vyhľadávania zameraného na sledovanie kľúčových slov použitých v relevantných článkoch venujúcim sa sledovanej problematike. Zvolené kľúčové slová boli následne pre potreby vyhľadávania v databázach rozdelené do dvoch nižšie uvedených kategórií na základe ich významu a spojitosti:

- Kategória A: rodinná výchova v rannom detstve  
Kľúčové slová: family education in early childhood, family environment, parent education.
- Kategória B: inštitucionálne zariadenia  
Kľúčové slová: creche, early childhood education in institutional settings, maternity centers, development of the child's personality in early childhood.

Vzhľadom na výrazný počet kľúčových slov v oboch kategóriách boli kľúčové slová z kategórie A a z kategórie B prepojené s logickým operátorom OR, aby bolo zaručené, že výsledné články budú obsahovať aspoň jedno z týchto slov. Vzhľadom na cieľ prieskumnej štúdie bude zadané prepojenie medzi rodinnou výchovou v ranom detstve s inštitucionálnymi zariadeniami v ranom detstve. Tieto série kľúčových slov budú prepojené logickým operátorom AND a OR pre vyhľadávanie článkov, ktoré obsahujú kľúčové slová z oboch týchto kategórií naraz. Pri vyhľadávaní v oboch databázach bol využitý nasledujúci vzorec: „family education in early childhood“ OR „family environment“ OR „parent education“ AND „early childhood education in institutional settings“ OR „creche“ OR „maternity centers“ OR „development of the child's personality in early childhood“.

Po dokončení procesu zberu nasledoval výber článkov vhodných pre zodpovedanie nami stanovenej výskumnej otázky. Dataset článkov prejde niekoľkými fázami triedenia, počas ktorých budú na články aplikované nasledujúce kritéria:

1. Neprítomnosť nami zadanými kľúčovými slovami.

2. Štúdie v anglickom jazyku – vzhľadom na vysoký počet štúdií sme sa rozhodli pre výber len výskumných zistení v anglickom jazyku, vzhľadom na to, že sa prevažne používa najčastejšie ako jazyk vo vedeckých kruhoch.
3. Výber štúdií od roku 2018 – 2023.
4. Typ dokumentu – vedecké články.
5. Štúdie týkajúce sa európskych krajín.
6. Výber abstraktov a obsahu štúdie podľa typu a relevantnosti.

Tabuľka č. 1: Výber datasetu vedeckých článkov podľa určených kritérií

1. kritérium	22.8.2023 <i>Web of Science</i> <i>n=444</i>
2. kritérium	<i>n=234</i>
3. kritérium	<i>n=230</i>
4. kritérium	<i>n=230</i>
5. kritérium	<i>n=83</i>
6. kritérium	<i>n=14</i>

Zdroj: vlastné spracovanie

#### **4.1 Analýza súčasného trendu rodičovskej výchovy a inštitucionálnych zariadení**

Niekoľko desaťročí v spoločenskovednom výskume, ako aj v meta-analýzách preukázali silné prepojenie medzi akademickými výsledkami detí a socioekonomickým statusom rodín. Výrazný trend poukazuje práve na prepojenie raného detstva a neskorších výsledkov detí na základných a stredných školách. Kulic, Skopek, Triventi a Blossfeld (2019) vo svojej štúdií prezentujú fakty dlhodobého výskumu, ktorý priniesol dôkazy o tom, že nerovnosť výsledkov má korene v živote detí už v ranom veku. Kognitívne rozdiely v schopnostiach detí tesne po pôrode z rôznych sociálnych prostredí sú zanedbateľné, ale neskôr sa jasne objavujú a rýchlo sa rozširujú s výraznou tendenciou. Tento nárast je možné vidieť už v dojčenskom období až do predškolského veku. Je preukázateľné, že pri nástupe do materskej školy sú medzery u detí hlavne so slabším socioekonomickým statusom, kde vzdelanostná úroveň rodičov je na nižšej úrovni, čo sa odráža v ranom čítaní, grafomotorických, matematických zručnostiach, ale aj samoobslužných návykoch. Podľa autorov existujú empirické dôkazy, že rozdiely sa skôr prehlbujú, keď deti vstupujú na základné a stredné školy. Zdá sa teda, že sociálne rozdiely

medzi rodinami počas raného rozvoja položili základ rozdielov v neskoršom úspechu detí v škole a neskôr v živote. Podľa Chinn et al. (2023), doplníme, že deti vyrastajúce len v inštitucionálnych zariadeniach riadených vládou bez rodinnej štruktúry (detské domovy, sirotince) majú tendenciu zažívať psychosociálnu depriváciu, čo sa odzrkadľuje na menej efektívnom vstupe počas vývinu na behaviorálnej úrovni, sémantickom spracovaní, či menej efektívnym spracovaním jazyka. Podľa štúdie je to hlavne z dôvodu, že deti strávia viac času osamote, ako v zariadeniach VSRD systému, či adekvátnej rodičovskej výchove, kde vidia vzorce správania, emocionálne cítenie, pocit bezpečia a istoty, vnímanie lásky, poskytovanie opory na priamej úrovni. Kulic – Skopek – Triventi – Blossfeld (2019) vyjadrujú domnienku, že vyššie vzdelanie u rodičov vedie k vyšším vedomostiam, zručnostiam, kritickom myslení pri rozlišovaní informácii z rôznych portálov, sociálnych sietí, a tým majú vyššiu tendenciu zabezpečiť svojim deťom adekvátny rozvoj osobnosti.

Kontextové prístupy k vysokokvalitnému vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve (VSRD) sa snažia zachytiť dôležitosť podnecovania života detí a rozvíjať pedagogické prístupy, ktoré reagujú na potreby a záujmy detí (Tragenza – Campbell – Barr, 2023). Prierezom našej prehľadovej štúdie je aj analýza VSRD systému, ktorá je integrovaná a fregmentovaná do systému kvality a programov vzdelávania v ranom detstve, resp. ide o regulovaný mechanizmus, ktorým sa poskytuje kvalitné vzdelávanie a starostlivosť od narodenia až po vstup do primárneho vzdelávania, pričom je tento mechanizmus v každej krajine EÚ inak nastavený.

Slovenská republika aktuálne zotrúva vo vnútorne fragmentovanom systéme, čo sa prejavuje nízkou prepojenosťou jednotlivých programov a služieb, nejednotnosťou a roztrieštenosťou, čo v konečnom dôsledku výrazne ovplyvňuje predovšetkým tie najzraniteľnejšie skupiny detí, ktorým nie je umožnené čerpať všetky výhody starostlivosti a vzdelávania v ranom veku ako je to v iných členských krajinách Európy.

Ide o inštitúcie s plne nastavenými výchovno-vzdelávacími systémami so zreteľom na vývoj dieťaťa v ranom veku, na ktorý plne nadväzuje školský systém už v materských školách. Tieto zariadenia sú určené hlavne pre deti so zložitou socioekonomickou situáciou, aby sa im dopomohlo s adekvátnou starostlivosťou o dieťa. Pracovníci kohézne spolupracujú s rodičmi, kde ich informujú, vzdelávajú ako viesť dieťa k adekvátnemu rozvoju. Ďalšou skupinou sú deti pracujúcich rodičov, ktorým systém dopomáha k výchove a vzdelávaniu podľa riadne nastavených štandardov, ktoré podliehajú adekvátnemu rozvoju dieťaťa na úrovni kognitívnej, sociálno-emocionálnej a psychomotorickej. Na rozdiel od plne inštitucionálneho zariadenia riadeným štátom (detské jasle), ide o systém dopĺňania rodičovského výchovného pôsobenia a kontinuítnej spolupráce. Za zaujímavé v tomto kontexte považujeme zistenia Egana, Pope, et al. (2021), ktorí deklarujú na základe kvantitatívneho výskumu u 506 rodičov v Írsku online dotazníkom Play and Learning in the Early Years dôležitosť ranej starostlivosti.



V čase pandémie Covid-19 boli všetky zariadenia zatvorené, rodičia v tom čase vyjadrovali ako negatívny trend na dopad v rozvoji ich detí. Týkalo sa to hlavne sociálno-emocionálnej oblasti, kedy deťom chýbali interakcie s rovesníkmi, hranie sa a rutinná štruktúra VSRD systému. V domácom prostredí sa prejavovali plačom, úzkosťou, záchvatmi hnevu, nudou. Rodičia pracujúci naďalej formou home office vyjadrovali tento stav ako negatívny dopadom, kedy ani oni sami neboli zastrešený informovanosťou a chýbalo im výchovne prostredie poskytované VSRD systémom. Podľa štúdie sa práve takéto fenomény nepaušalizuje univerzálne, lebo ďalšiu skupinu tvorili rodiny, ktoré ostávali doma a nachádzali spôsoby poskytovania adekvátnej výchovy, sociálno-emocionálnej podpory, kognitívneho vedenia svojich detí, kedy mali viac času na hru so svojimi deťmi. Negatívny dopad skôr vnímali v širšej socializácii. Je prirodzené, že deti sa učia o emóciách tým, že majú priamu skúsenosť medzi inými deťmi. Zatiaľ čo takéto učenie sa začína v domácnosti, vysokokvalitné prostredie vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve sa tiež považuje za dôležité miesto na podporu sociálno-emocionálneho rozvoja detí. Pedagógovia v ranom detstve môžu podporovať sociálne a emocionálne zručnosti v triede tým, že deťom poskytnú bezpečné, výchovné a predvídateľné prostredie. V Nemecku podľa Hemmericha a kol. (2021) štúdie počas tohto obdobia pandémie väčšina odborníkov v oblasti VSRD systému nemohli poskytovať deťom danú starostlivosť. Okrem toho čelili výzvam pri hľadaní nových spôsobov spolupráce s rodičmi bez osobného kontaktu. Existujúce výskumy zdôrazňujú, že silné a podporné vzťahy s rodičmi majú pozitívny vplyv na sociálno-emocionálny rozvoj detí, lepšie výsledky vo vzdelávaní a dlhodobý školský úspech.

Tripp, C. P. J. van et al. (2023) vo svojej štúdii jasne analyzujú vplyv rodičovskej výchovy a navštevovanie zariadení vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve na podporu osobnej pohody u detí. Prezентujú kohéznosť vplyvov rodičovskej starostlivosti a VSRD systému ako prepojenie na podnecovanie sociálneho, emocionálneho, kognitívneho, ale v neposlednom rade aj ekonomického dopadu pre dieťa ako aj rodinu. Vo svojej štúdii však zaznamenávajú vplyv kultúr a poňatia takeho systému výchovy. Vo svojej analýze prezentujú pohľady 359 rodičov detí do troch rokov z deviatich krajín sveta (Anglicko, Fínsko, Nemecko, Grécko, Taliansko, Holandsko, Nórsko, Poľsko a Portugalsko), kde na základe výskumu kvantitatívneho, ale aj kvalitatívneho (priame rozhovory) vyhodnotili, že rodičom do troch rokov najviac záleží, aby deti v zariadeniach ranej starostlivosti od personálu počas ich neprítomnosti deťom poskytovali najmä základné fyziologické potreby, potreby bezpečia a lásky, citlivý a vzdelaný personál, láskyplné interakcie medzi rovesníkmi, skúmanie rôznych materiálov a následne kognitívne rozvíjanie. U detí nad tri roky skôr išlo už o štrukturálne vymedzenie orientované na vzdelávanie v oblasti kognitívneho, psychomotorického, sociálno-emocionálneho rozvoja.

Je potrebné etablovať, že na správny vývoj dieťaťa má vplyv aj kvalita prostredia, v ktorom sa rozvíja. Nesúvisí to len s rodinným prostredím, ale aj s poskytovaním kvality vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve (VSRD), ktorá súvisí so štrukturálnymi charakteristikami, ako je veľkosťou skupiny, pomerom dospelých a detí vo vzdelaní. V nedávnych výskumoch vývoja dieťaťa, ako aj v aplikovanej oblasti výchovy a starostlivosti v ranom detstve sa však zvyšuje záujem o vplyv prostredia na správanie a vývoj detí. Ide o líniu zvyšujúceho sa povedomia, že prostredie hrá rozhodujúcu úlohu v kognitívnom a sociálnom vývoji detí tým, že poskytuje príležitosti na akciu, skúmanie a interakciu medzi deťmi (Liempd – Oudgenoeg – Laseman, 2020).

Nemecká štúdia zo vzorky NUBBEK (Národná štúdia o vzdelávaní, učení a výchove v ranom detstve) podľa Eckhartovej a Egertovej (2018) poukazuje na vplyv osobnosti pedagóga – vychovávateľa v zariadeniach pre deti do troch rokov za posledné desaťročia ako primeraný. V rámci rôznych zariadení veľa záleží od regiónu, kultúry, ale v konečnom meradle sa nepreukázal negatívny vplyv pedagógov – vychovávateľov smerom k pomoci v rodinách a pri procese starostlivosti o deti v ranom veku.

Jednou z ďalších možností pre rodičovskú starostlivosť pomocou vysokokvalitných informácií o vývoji v ranom detstve rodinám na celom svete prinášajú digitálne edukačné možnosti vo forme aplikácií, čo v konečnom dôsledku má podľa Crousa et al. (2023) viesť k lepším výsledkom starostlivosti medzi zvýšenou sebadôverou rodičovskej výchovy a lepším výsledkom v celostnom rozvoji u detí. Ide o šírenie informácií o zdraví dieťaťa pomocou digitálnych technológií na základe aplikácie pre rodičov Thrive by Five, ktorá je už dostupná v 30 krajinách. Aplikácia poskytuje pedagógom – vychovávateľom i rodinám informácie založené na dôkazoch a kultúrnom rámci daného dieťaťa, sprevádzané súborom možností, ktoré idú nad rámec obyčajných tipov na rodičovské praktiky. Prototypným obsahom aplikácie sú tieto domény:

1. 5 súborov, ktoré sa používajú na usporiadanie obsahu a cieľov informácií o aplikácii a súvisiacich postupov;
2. 5 neurobiologických systémov, ktoré sú relevantné pre výchovu a vzdelávanie, ktoré sú behaviorálne zamerané na potenciálne ovplyvnenie sociálneho, emocionálneho a kognitívneho vývoja;
3. antropologický a kultúrny rámec pre poznávanie miestnych kontextov a oceňovanie perspektív dekolonizácie;
4. prístup k prispôbaniu obsahu aplikácie miestnemu kontextu, ktorá zahŕňa spoluprácu s partnerskými organizáciami v danej krajine a miestnymi a medzinárodnými odborníkmi v oblasti vzdelávania, medicíny, psychológie a antropológie.

Podľa Cetína a Demircana (2023), ktorí realizovali výskum motivačnej štruktúry do vzdelávania sa rodičov v rámci výchovného pôsobenia priniesol zaujímavé výsledky, ktoré ukázali, že podpora spoločného rodičovstva je priamo a pozitívne spojená s rolovou aktivitou a presvedčením o vlastnej

účinnosti pri výchove. Je potrebné konštatovať, že vzťahy medzi rodičmi v ich rodičovstve spojené s ich individuálnymi motivačnými presvedčeniami môžu zlepšiť rodičovské zapojenie vo výchove, a tým poskytnúť vyšší rámec poskytovania starostlivosti o svoje deti v ranom veku.

Ako môžeme na základe celkového prierezu analýzy vnímať, rodičovské pôsobenie vo výchove má najvyšší rámec na celkovom vývoji osobnosti dieťaťa už od raného veku. Je však pochopiteľné, že po ekonomickej stránke rodiny alebo aspektu slabej sociálnej úrovne rodiny je potrebné na zdravý vývoj dieťaťa mať zariadenia, ktoré istým spôsobom nahrádzajú, dopĺňajú a posúvajú rozvoj osobnosti dieťaťa po kognitívnej, psychomotorickej a sociálno-emocionálnej oblasti do adekvátnych rozmerov. Tým, ako sme už uviedli podľa výskumov je vysoká tendencia zabránenia neúspešnému vstupu do školských zariadení a neúspechov pri učení sa.

#### **4.2 Analýza súčasného trendu rodičovskej výchovy na Slovensku pomocou webových platforiem a diskusných fór**

Popri širokému sortimentu odborných publikácií o tehotenstve, rodičovstve siahajú mnohí rodičia po špecializovaných časopisoch, kde nájdu veľa dobrých rád, no často protikladných, v ktorých sa je ťažko vyznať, preto čoraz častejšie dnešní moderní rodičia využívajú internetové stránky na získanie potrebných informácií, keďže takmer každá domácnosť má pripojenie k internetu, prípadne využijú internet v materskom centre či v inom zariadení. Tieto rôzne online platformy ponúkajú širokú paletu informácií pre rodičov. Jednou z takýchto platforiem je aj Modrý koník, ktorý od svojho vzniku je internetovou stránkou poskytujúcou informácie o priebehu tehotenstva, pôrode. Súčasťou stránky sú aj diskusné fóra, kde môžu mamičky (ale nielen mamičky) diskutovať o rôznych veciach súvisiacich s materstvom. V diskusnom fóre môžu získať užitočné rady ohľadom konkrétneho problému, ktorý ich trápi. Modrý koník pridal v roku 2016 novú sekciu, ktorou sú online poradne zamerané na psychologické poradenstvo, ekonomicko-právne a sociálne poradenstvo a pod. Na základe jednotlivých sekcií poradní sme pre potreby analýzy štúdie zvolili poradne, v ktorých sa rodičia aktívne snažia získať odpovede na svoje otázky od erudovaných odborníkov ako sú pediater, psychológ, laktačná poradkyňa a pod. V poradni rodinnej a detskej psychológie získajú odpoveď na to, ako správne postupovať v procese odplienkovania, aké kroky absolvovať na efektívne zvládnutie adaptácie dieťaťa do zariadenia pre deti do troch rokov. V danej poradni získajú rodičia aj návod ako riešiť nepravidelný spánok sprevádzaný plačom a nekonečným uspávaním, a taktiež aj ako riešiť detskú žiarlivosť na mladšieho súrodenca. Ďalšou poradňou je poradňa šestonedelie a materstvo, ktorá otvára témy ohľadom materstva, dojčenia, partnerského vzťahu po pôrode, ako predísť popôrodnej depresii a mnoho ďalšieho.

Medzi webovú stránku poskytujúca aktualizované články na rôzne témy týkajúce sa tehotenstva, materskej a rodičovskej dovolenky s ohľadom na legislatívne zmeny, vývojové zmeny u detí, široký sortiment inšpirácií aktivít s deťmi patrí portál najmamama.sk. Tento portál obsahuje aj fórum, kde cez konkrétne kategórie majú možnosť rodičia vzájomne diskutovať.

Veľmi známou a obľúbenou webovou stránkou u rodičov sa zaraďuje aj web známeho a populárneho náučného časopisu Mama a ja, ktorý vychádza na Slovensku každý mesiac. Na tomto webe rodičia nájdu množstvo praktických a informatívnych článkov s obsahovým zameraním na starostlivosť a výchovu dieťaťa od narodenia až po školský vek. Okrem uvedeného tu môžu nájsť odborné tipy a najnovšie štýlové trendy, ako aj dôveryhodné recenzie na rôzne produkty. Tento portál nezabúda ani na témy rodinných vzťahov či na sebarealizáciu mamičiek počas materstva. Okrem toho, že časopis Mama a ja je aktívny aj na sociálnych sieťach ako Facebook či Instagram, ponúka svojim čitateľom na webe aj rôzne podcasty, prostredníctvom ktorých sa rodičia vzdelávajú a čoraz viac sa svojou rôznorodosťou podcasty stávajú populárnejším mediálnym formátom mnohých rodičov. Okrem podcastov majú rodičia možnosť sa poradiť s mnohými odborníkmi v rámci jednotlivých poradní. Na problémy súvisiace s rastom a vývojom svojho dieťaťa či rôznymi detskými chorobami sa môžu v poradni pediatra obrátiť na pediatričku/pediatra, ktorý im relevantne odpovie na ich otázky. Rovnako aj v poradni dojčenia výživy sa pomocou detského pediatra dozvedia cenné informácie týkajúce sa stravovania detí, prikrmovania a odporúčaní pediatra v kontexte konkrétnych očkovaní u detí.

Obľúbeným internetovým denníkom pre rodičov patrí aj rodinka.sk, ktorý ponúka rozsiahly obsah informácií z rôznych oblastí ako tehotenstvo, starostlivosť o bábätko, výchova detí, tipy na rôzne akcie a výlety s deťmi a mnoho iného. Nakoľko od 01.11.2022 Zákonník práce a zákon o sociálnom poistení umožňuje aj otcom čerpať v súvislosti so starostlivosťou o dieťa otcovskú dovolenku na jedno z detí, tento portál ponúka tzv. príručku pre rodiča, ktorá obsahuje vzory tlačív na vybavenie tehotenskej žiadosti, materskej, rodičovského príspevku a pod. Okrem uvedeného majú rodičia možnosť blogovať, diskutovať vo fóre, radiť sa v rôznych poradniach odborníkov, súťažiť, inšpirovať sa receptami a podobne.

Na základe stanovených atribútov skúmanej problematiky a v nadväznosti na predchádzajúci prierez webových portálov prezentujeme aj analýzu internetových stránok, ktoré vytvárajú priestor pre učenie, zdieľanie a praktické techniky pre rodičov. Efektívne rodičovstvo je zároveň aj koncepciou, ktorá čerpá z adlerovských princípov individuálnej psychológie, zaoberá sa nielen výchovnými problémami a ich riešeniami, ale vytvára priestor pre budovanie harmonického vzťahu medzi rodičom a dieťaťom. Tento portál ponúka okrem kurzov efektívneho rodičovstva aj kurzy pre rodičov detí bábätiiek a batoliat. Okrem odborných kurzov ponúka pre absolventov jednotlivých kurzov praktické cvičenia, ktorých zámerom je cez konkrétne modelové situácie precvičiť potrebné zručnosti, aby dokázali správne vyhodnotiť konkrétnu situáciu

a adekvátne na ňu zareagovať. Na stránke sa nachádza široká ponuka zaujímavých tematických prednášok o výchove, ako vychovávať deti bez súrodeneckej rivality a optimálne rozvíjať pevné súrodenecké puto. Ďalšou pútavou prednáškou je aj výchova v období vzdoru, kde sa rodičia dozvedia ako nájsť ten správny kľúč k porozumeniu, čo sa u dieťaťa v tomto období odohráva, pretože toto obdobie detského vzdoru je u širokej verejnosti označené desivými konštatovaniami a nálepkovaním. Medzi horúce témy v mnohých rodinách patria odmeny a tresty ako najbežnejší výchovný prostriedok, preto v prednáškach „Tresty vo výchove“ a „Odmeny a pochvala – otrávené jablká“ majú možnosť rodičia zistiť, či tresty a odmeny sú skutočne tou účinnou stratégiou, ktorá zmení správanie dieťaťa, pretože už podľa mnohých výskumov je preukázateľné, že odmeny znižujú motiváciu, narúšajú vzťah, znižujú kreativitu a vzájomnú spoluprácu. Vývojové zmeny v rozvoji komplexnej osobnosti ovplyvňujú aj isté faktory, ktoré prinášajú zmenu v živote dieťaťa, a jedným z nich je aj prechod dieťaťa do inštitucionálneho zariadenia – detské jasle, materská škola, v ktorom sa dieťa musí adaptovať a prispôbiť sa tejto zmene. V tematickej prednáške s názvom „Nástup do škôlky“ rodičia získajú informácie ako sa efektívne pripraviť na nástup do inštitucionálneho zariadenia, ako porozumieť správaniu dieťaťa a byť mu dobrým sprievodcom v tomto vývinovom medzňiku. V kontexte odborných workshopov majú rodičia možnosť svoje získané vedomosti, informácie si viac prehĺbiť štúdiom odbornej literatúry, ktorého prehľad tvorí súčasť tejto internetovej stránky.

V závere našej analýzy možno zhrnúť skutočnosť, že dieťa nie je žiadne zariadenie, na ktoré je potrebný jednotný návod na obsluhu, pretože čo platí na jedno dieťa, nemusí platiť na to druhé.

## **Diskusia**

Na základe analýz pomocou databázy Web of Science a analýzy medzi slovenskými webovými platformami a diskusnými fórami v problematike rodičovskej výchovy a inštitucionálnych zariadení v rannom detstve je možné prezentovať isté hľadisko nastavenia systému rodičovskej kultúry. Ako môžeme vidieť v rámci Európy je v mnohých krajinách nastavený VSRD systém vzdelávania v ranom veku. V rámci našej štúdie si uvedomujeme, že by bolo potrebné ďalej skúmať rozdielnosť v zákonom umožnenej starostlivosti o dieťa v ranom veku. Na európskom kontinente je mnoho krajín, ktoré nemajú možnosť starať sa o dieťa do troch rokov ako je to na Slovensku. Z celkového kontextu, ale možno vnímať veľký vplyv sociálno-ekonomických pomerov a zaťaženia rodín mnohými finančnými problémami kedy čoraz častejšie matky vstupujú do pracovného procesu oveľa skôr. Tu je otázka ako je Slovensko pripravené na ranú starostlivosť o deti do troch rokov? Momentálne štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách je nastavený od troch rokov. Je potrebné participovať a inšpirovať sa inými európskymi krajinami?

Tak ako každý výskum, aj naša naratívna prieskumná štúdia prináša niekoľko limitov. Tie plynú predovšetkým zo skutočnosti, že analýza dát bola realizovaná iba z jednej vedeckej databázy. V budúcnosti by bolo možné obsiahnuť aj vedecké zistenia pomocou databázy SCOPUS, ktorá počas nášho skúmania nebola dostupná. Ďalšie skreslenie výsledkov mohlo nastať počas aplikácie výberových kritérií na články, pri ktorej mohli uniknúť relevantné dáta pri selekcii. Ďalší limit vyplýva zo schopnosti výskumníka obsiahnuť vo svojom výskume všetky zdroje relevantné ku skúmanej problematike, a teda v závislosti od povahy metódy rapid review. Preto bol zber dát obmedzený iba na zdroje dostupné v internetových databázach akademických článkov. Výskum teda nepracuje so zdrojmi takzvanej „šedej literatúry“ (gray literature), ktoré by však potenciálne tiež mohli obsahovať relevantné informácie ku skúmanej problematike. V rámci kritérií a vysokého počtu vedeckých článkov sme určili časové rozpätie 2018 – 2023, čím sme chceli vyzdvihnúť čo najaktuálnejšie zdroje, ale uvedomujeme si, že viacero cenných výskumov mohlo byť na túto problematiku publikovaných už pred nami stanoveným časovým ohraničením.

Zároveň uvádzame, že aj napriek koncízному spracovaniu prieskumnej analýzy súčasného trendu rodičovskej výchovy formou diskusných fór a webových platforiem, ktoré sú podľa nášho názoru najpoužívanejšie na Slovensku môžu byť isté limity týkajúce sa výberu webových platforiem z hľadiska ich zameranosti, relevantnosti vzhľadom na skutočnosť, že v súčasnosti už existuje čoraz viac zaujímavých aplikácií, podcastov, online kurzov zameraných na odhaľovanie detského sveta aj prostredníctvom nových spôsobov výchovy.

Taktiež si uvedomujeme, že momentálne podobná prieskumná štúdia v tejto oblasti na Slovensku nebola realizovaná, tým bolo ťažšie komparovať zistenia, ale z druhého hľadiska nám otvára možnosti ako prehlbovať skúmanie v tejto oblasti do budúcnosti.

## **Záver**

Rodina je hlavným miestom na vytváranie vhodných podmienok na rozvoj dieťaťa v zdravú svojbytnú osobnosť. Rodičovská výchova je často založená na inštinktívnom správaní k dieťaťu v ranom veku, ale aj vzdelávaním pomocou rôznych publikačných zdrojov, internetových stránok, sociálnych sietí, platforiem, či inštitucionálnych zariadení. Je potrebné uviesť, že rodič by mal zväziť podávané informácie cez rôzne informačné kanály a prispôbiť ich vlastnému dieťaťu. Rizikom je vytváranie emocionálnej nepohody, neskôr v závažných prípadoch až v diskrepancii v správnom vývoji dieťaťa. V mnohých európskych štátoch sa v ranej výchove zaviedol VSRD systém, ktorý ponúka deťom aj rodičom možnosť aktívneho vzdelávania sa, ale hlavne pomocou systematického rozvíjania dieťaťa po kognitívnej, psychomotorickej a sociálno-emocionálnej stránke.

## Bibliografia

- Baumeister, A. et al. (2014). Crèche attendance and children's intelligence and behavior development. In *Learning and Individual Differences*. 2014, 30 (3), p. 1-10. ISSN 1041-6080.  
<https://doi.org/10.1016/j.lindif.2013.11.002>
- Belsky, J. – Pluess, M. (2013). Genetic Moderation of Early Child-Care Effects on Social Functioning Across Childhood: A Developmental Analysis. In *Child Development*. 2013, 84(4), p. 1209-1225. ISSN 1467-8624. <https://doi.org/10.1111/cdev.12058>
- Birsch, K. H. (2011). *Bezpečná vzťahová väzba: Attachment v tehotenstve a prvých rokoch života*. Bratislava: Vydavateľstvo – F, 2011. 150 s. ISBN 978-80-88952-67-1.
- Çetin, M. – Demircan, H.O. (2022). Coparenting and parental involvement in education: the mediating role of motivational beliefs. In *Journal of Family Studies*. 2022, 29 (3), p. 1292-1318. ISSN 1322-9400.  
<https://doi.org/10.1080/13229400.2022.2045210>
- Crouse, J. J. et al. (2023). Designing an App for Parents and Caregivers to Promote Cognitive and Socioemotional Development and Well-being Among Children Aged 0 to 5 Years in Diverse Cultural Settings: Scientific Framework. In *JMIR Pediatrics and Parenting*. 2023, 6 (1), p. 2-14. ISSN 2561-6722. <https://doi.org/10.2196/38921>
- Eckhardt, A. G. – Egert, F. (2018). Process quality for children under three years in early child care and family child care in Germany. In *Early Years*. 2018, 40 (3), p. 287-305. ISSN 1472 4421.  
<https://doi.org/10.1080/09575146.2018.1438373>
- Egan, S. M. – Pope, J. – Moloney, M. – Hoyne, C. – Beatty, CH. (2021). Missing Early Education and Care During the Pandemic: The Socio-Emotional Impact of the COVID-19 Crisis on Young Children. In *Early Childhood Education Journal*. 2021, 49 (5), p. 925-934. ISSN 1573-1707.  
<https://doi.org/10.1007/s10643-021-01193-2>
- Gillnerová, I. (2009). Společné činnosti rodičů a štyly rodičovské výchovy. In *Československá psychologie*. 2009, 53 (4), s. 336-349. ISSN 0009-062X.
- Hemmerich, F. – Erdem-Möbius, H. – Burghardt, L. – Anders, Y. (2021). Reasons Given by ECEC Professionals for (not) Being in Contact With Parents During the COVID-19 Pandemic. In *Frontiers in Psychology*. 2021, 12, p. 1-21. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.701888>
- Chinn, L. K. et al. (2023). Effects of childhood institutionalization on semantic processing and its neural correlates persist into adolescence and adulthood. In *Cortex*. 2023, 161 (3), p. 93-115. ISSN 1973-8102.  
<https://doi.org/10.1016/j.cortex.2022.11.015>
- Janssen, J. – Vandenbroeck, M. (2018). (De)constructing parental involvement in early childhood curricular frameworks. In *European Early Childhood Education Research Journal*. 2018, 26 (6), p. 813-832. ISSN 1350-293X. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2018.1533703>

- Khangura, S. et al. (2012). Evidence summaries: the evolution of a rapid review approach. In *Systematic Reviews*. 2012, 1 (1), p. 2-9. ISSN 2046-4053. <https://doi.org/10.1186/2046-4053-1-10>
- Kulic, N. – Skopek, J. – Triventi, M. – Blossfeld, H.P. (2019). Social Background and Children's Cognitive Skills: The Role of Early Childhood Education and Care in a Cross-National Perspective. In *Annual Review of Sociology*. 2019, 45 (2), p.557-579. ISSN 1545-2115. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-073018-022401>
- Liempd, Van I. H – Paz Oudgenoeg, O. – Laseman, P.M. (2020). Do spatial characteristics influence behavior and development in early childhood education and care? In *Journal of Environmental Psychology*. 2020, 67 (3), p. 560-572. ISSN 1522-9610.
- Masáriková, M. (2021). *Výchova dieťaťa v ranom veku a komparácia výchovných programov*. Rigorózna práca. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 122 s.
- Matúšová, S. (2019). Vplyv transformujúcej sa spoločnosti na koncept roly otca a matky. In *Studia Scientifica Facultatis Paedagogicae Universitas Catholica Ružomberok*. 2019, 18 (3), p. 17-24. ISSN 1336-2232.
- Ridley, D. (2012). *The Literature Review*. Sheffield University: SAGE Publication, 2012. 232 p. ISBN 978-14-46201-43-5.
- Tregenza, S. – Campbell-Barr, V. (2023). Quality early childhood education and care in a time of COVID-19. In *Journal of Early Childhood Research*. 2023, 21 (2), p. 198-211. ISSN 1741-2927. <https://doi.org/10.1177/1476718X231153105>
- Trijp, C. P. J. van et al. (2023). Parental perspectives on ECEC settings that foster child well-being: a comparison across nine European countries. In *International Journal of Early Years Education*. 2023, 31 (3), p. 579-597. ISSN 0966-9760. <https://doi.org/10.1080/09669760.2022.2114319>
- Únia Materských Centier. (2023). Akadémia praktického rodičovstva. [online]. [cit. 2023-08-08]. Dostupné na internete: <https://www.materskecentra.sk/akademia-practickeho-rodicovstva/>
- Vagáčová, M. (2023). *Výchova naša každodenná*. [online]. [cit. 2023-08-08]. Dostupné na internete: <https://efektivne-rodicovstvo.sk/vychova-nasa-kazdodenna/>

*Článok vznikol v rámci projektu VEGA 1/0484/21 Premeny rodinnej výchovy a rodičovského vzdelávania na Slovensku.*

**Doc. PaedDr. Zuzana Geršicová, PhD.**

Katedra školskej pedagogiky a psychológie

Vysoká škola DTI v Dubnici nad Váhom

Sládkovičova 533/20, 018 41 Dubnica nad Váhom

[gersicova@dti.sk](mailto:gersicova@dti.sk)



**Mgr. Beáta Mačová**

Katedra školskej pedagogiky a psychológie  
Vysoká škola DTI v Dubnici nad Váhom  
Sládkovičova 533/20, 018 41 Dubnica nad Váhom  
*macova@dti.sk*

**PaedDr. Martina Masáriková**

Katedra školskej pedagogiky a psychológie  
Vysoká škola DTI v Dubnici nad Váhom  
Sládkovičova 533/20, 018 41 Dubnica nad Váhom  
*masarikova@dti.sk*